

بررسی پیامدهای تاسیس دانشگاه آزاد اسلامی در امور فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی (مطالعه موردی، بانوان شهرستان فیروزکوه)

دکتر محمد مهدی موحدی*، مجید معتمدی** و مسعود موحدی***

* استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه

** مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحد نوشهر

*** کارشناس مهندسی صنایع دانشگاه آزاد اسلامی تهران جنوب

چکیده

دانشگاه آزاد اسلامی، به عنوان یک نهاد آموزشی که بیش از ربع قرن از تاسیس آن می‌گذرد، نقش گسترده‌ای را در جهت رشد و گسترش و توسعه آموزش و بالا بردن سطح دانش آموختگی و تعالی افراد جامعه در ایران دارا می‌باشد. به علت این که آموزش نیروی انسانی جهت ورود به بازار کار از جمله فعالیت‌های دانشگاه‌ها از جمله دانشگاه آزاد می‌باشد، و این فعالیت تأثیر بسیار زیادی بر رشد و توسعه کشور دارد، عملکرد دانشگاه در زمینه تأثیری که در امور اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی داشته است می‌تواند از اهمیت بالایی برخوردار باشد. از آنجایی که یکی از مراکز آموزش عالی شهرستان فیروزکوه و قدیمی‌ترین مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی می‌باشد، در نتیجه می‌تواند تأثیر زیادی در امور آموزشی و فرهنگی اجتماعی داشته باشد. در این مقاله تأثیر دانشگاه آزاد اسلامی در وضعیت آموزشی و سطح فرهنگی و اجتماعی و اقتصادی زنان شهرستان فیروزکوه مورد بررسی و تحلیل قرار می‌گیرد. افزایش تعداد و نسبت بانوان فارغ‌التحصیل دانشگاهی، تحلیل پست‌های اداری اشغال شده به وسیله بانوان، تحلیل وضعیت اقتصادی بانوان و تحلیل مشارکت بانوان در مسائل اجتماعی و سیاسی از جمله مواردی است که در تحقیق جاری به آن پرداخته شده است.

واژه‌های کلیدی: دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه، بانوان، امور اجتماعی، امور اقتصادی، امور فرهنگی.

مقدمه

به علت این که آموزش نیروی انسانی جهت ورود به بازار کار از جمله فعالیت‌های دانشگاه‌ها بوده و این فعالیت تأثیر بسیار زیادی بر رشد و توسعه کشورها دارد، عملکرد دانشگاه‌ها در زمینه تأثیری که در امور اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی داشته است می‌تواند از اهمیت بالایی

دانشگاه آزاد اسلامی، در جهت رشد و گسترش و توسعه آموزش و در نتیجه بالا بردن سطح دانش آموختگی و تعالی افراد جامعه در ایران از اهمیت بالایی برخوردار است.

وسیع آنان در بازار کار نظام سرمایه داری افزایش یافت. پیشرفت فناوری، رشد بخش خدمات، گسترش شهرنشینی، عمومیت یافتن تحصیلات، قوانین جدید دولت‌ها و... امکانات بیشتری را برای بانوان فراهم ساخت، به طوری که امروز سهم بانوان در جمعیت شاغل حدود ۳۵ درصد است. پدیده اشتغال بانوان در کشورهای در حال توسعه از زمان جنگ جهانی دوم به بعد نمایان شد در حالی که این امر در کشورهای صنعتی قدمتی قریب به یک قرن دارد «بانوان در بازار کار ایران صد سال بعد از بانوان در جوامع صنعتی جهان، حضور یافتند» (کار، ۱۳۷۳).

سال جهانی زن در سال ۱۹۷۵ و در پی آن اعلام «دهه زن» از سوی سازمان ملل، توجه جهانیان را به سوی نقش انکارناپذیر بانوان در توسعه جلب کرد و انگیزه‌های لازم را در سازمان‌های بین‌المللی و بسیاری از حکومت‌ها و دولت‌مردان به منظور تلاش در جهت تبعیض زدایی بانوان پدید آورد. در سال ۱۹۸۵ که مصادف با پایان «دهه جهانی زن» بود، کنفرانس راهبردهای آینده‌نگر برای پیشرفت بانوان، زمینه را عملاً برای افزایش میزان مشارکت بانوان و تساوی حقوق آنان در توسعه فراهم ساخت (سازمان جهانی خواربار و کشاورزی، ۱۳۷۴).

تصویب معاهده «رفع هرگونه تبعیض از بانوان» در سال ۱۹۷۹ از سوی مجمع عمومی سازمان ملل را می‌توان نقطه اوجی برای ترغیب و تشویق دولت‌ها در راستای وضع قوانینی به منظور بهبود وضع بانوان به شمار آورد.

در سال ۱۹۸۹، دو سوم کشورهای عضو سازمان ملل، با تأیید این معاهده متعهد شدند برای دستیابی به هدف، یعنی برابری کامل مردان و زنان تا سال ۲۰۰۰، تمامی مساعی خود را به کار گیرند.

تقریباً تمامی کشورهای شرکت کننده در کنفرانس جهانی «سال بین‌المللی زن» در سال ۱۹۷۵ و کنفرانس‌های متعاقب آن در ۱۹۸۰ (کنپهاک) و ۱۹۸۵ (نایروبی) سازمان‌ها و تشکیلات دولتی ویژه‌ای برای ترقی و پیشرفت بانوان تشکیل داده‌اند (سازمان جهانی

برخوردار باشد. در این خصوص با توجه به این که نیمی از داوطلبین ورود به دانشگاه و بالطبع خروجی این سیستم آموزشی بانوان می‌باشند، مطالعه در خصوص تأثیر دانشگاه بر اعتلای سطح علمی و اجتماعی و فرهنگی این قشر از جامعه حائز اهمیت می‌باشد. در این خصوص با توجه به این که ربع قرن از تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه می‌گذرد در این تحقیق سعی بر این شده است تا مطالعه‌ای در خصوص پیامدهای تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه در امور اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی بانوان شهرستان فیروزکوه به عمل آید، تا علاوه بر توسعه نقاط قوت در صورت وجود کاستی‌ها در عملکرد دانشگاه آزاد این نقایص برطرف و زمینه‌ساز رشد و توسعه فعالیت‌های دانشگاه که اعتلای جامعه را در پی دارد مهیا گردد.

در خصوص بانوان، که نیمی از جامعه ما را تشکیل می‌دهند، نقطه نظرات متفاوت وجود دارد. برخی معتقدند که بانوان به دلیل اینکه مسئولیت هزینه‌های اقتصادی خانواده را بر عهده ندارند، بهتر است که در ذرون خانه‌ها به عنوان خانه دار به امور منزل از جمله تربیت فرزندان خود بپردازند. برخی دیگر معتقدند که بانوان نیمی از جامعه هستند و اگر در فعالیت‌های اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جامعه شرکت نکنند، در حقیقت جامعه نیمی از نیروی کار خود را از دست داده است.

پیشینه تحقیق

از اوایل قرن حاضر جهان با پدیده اجتماعی- اقتصادی نوینی تحت عنوان مشارکت بانوان در مشاغل خارج از خانه مواجه شده است. این پدیده جدید دستاورد تغییر و تحولات اساسی در مؤلفه‌های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی جامعه بشری در دو قرن اخیر است. تا پیش از انقلاب صنعتی اروپا، بانوان نقش مهمی در بازار کار نداشته و اکثر آنها در خانه یا مزارع کار می‌کردند. وقوع انقلاب صنعتی موجب شد که بانوان به صورتی فعال در مشاغل خارج از خانه حضور یابند و پس از آن جذب سریع و

خواربار و کشاورزی، ۱۳۷۴).

مسائل قانونی مهمی که به زنان کشورهای در حال توسعه مربوط می‌شوند، مانند هر جای دیگر، موارد مندرج در قانون اساسی (اصول برابری^۱، حقوق مدنی^۲ و حقوق سیاسی)، موارد اقتصادی (اعتبارات، مالکیت^۳ اموال و دارایی و ارث و میراث)، موارد مربوط به قانون کار (دستمزد^۴)، حق فرزند داری و فرصت‌های اشتغال^۵، روابط خانوادگی^۶ (ازدواج، طلاق و موالید)، مراقبت‌های بهداشتی^۷، حقوق بهداشتی و تنظیم خانواده^۸ و سایر مواردی از این قبیل را شامل می‌شود. متأسفانه، جایگاه مدنی بانوان در برخی کشورها به گونه‌ای است که مانع از مشارکت کامل آنها در منافع حاصل از توسعه می‌شود (سازمان جهانی خواربار و کشاورزی، ۱۳۷۴).

آموزش عالی یکی از محصولات و شاخص‌های رشد و توسعه است که دسترسی به آن موجب رشد و تسریع در فرآیند توسعه می‌گردد. دستیابی به آموزش عالی و کسب دانش‌ها و مهارت‌ها از عواملی است که امکان برخورداری از قدرت کنترل و تسهیل مشارکت در امر تصمیم‌گیری را در سطوح بالا فراهم می‌سازد. نهاد آموزش عالی در یک کشور عرصه پرورش نخبگان علمی در حیطه‌های مختلف، رهبران اجتماعی، سیاسی و متخصصان و مدیران آن جامعه است. افزایش تقاضای بانوان برای دستیابی به آموزش عالی و رشد میزان حضور آنان در آن، از یکسو ناشی از این نگرش درست و واقع بینانه است و از سوی دیگر موجب طرح مطالبات تازه برای حضور گسترده‌تر و مشارکت بیشتر در سطوح مدیریت و رهبری جامعه می‌باشد (وزارت علوم تحقیقات و فناوری، ۱۳۸۰). بررسی تأثیرات آموزش و آموزش عالی در سطوح مختلف فردی، خانوادگی و اجتماعی بانوان، نشان از بهبود موقعیت آنها

در زندگی فرد و اجتماعی دارد. حضور بانوان در مدارس دانشگاه‌ها و مراکز مختلف آموزش به آنها فرصت می‌دهد تا بخشی از مهارت‌های زندگی را فرا گیرند و از همه مهمتر تجربه حضور در عرصه‌های عملی نهادهای اجتماعی مدرن را به دست آورند و از این منظر در جوامع توسعه نیافته یا در حال توسعه‌ای همانند ایران- که با فقر سرمایه‌های انسانی و پدیده فرار مغزها مواجه است- بانوان حتی می‌توانند نیروی شتاب دهنده توسعه محسوب شوند (ایمانی، ۱۳۸۱). در ادامه اهمیت آموزش عالی بیشتر به بحث گذاشته خواهد شد.

تاکنون اشکال اساسی و عمده در نظام آموزش عالی به طور عام، و نظام آموزش عالی ما به طور خاص، این بوده است که به انتقال اطلاعات، مفاهیم و یافته‌های علمی اکتفا کرده‌ایم. از میان مدل‌های مختلف برنامه‌ریزی آموزشی و درسی، نظام آموزشی ما تلفیقی از دو مدل موضوع یا محتوا - محور و معلم محور بوده است. در چنین نظام‌هایی یادگیرنده‌ها حجم زیادی از اطلاعات را حفظ می‌کنند بدون اینکه به دانش مربوط به رشته‌های مختلف دست یابند تا این دانش خود زمینه‌ساز ورود به مرزهای جدید دانش و خلق علم و دانش جدید باشد (ریاضی، ۱۳۷۶).

برخی از محققان بر این باورند که آموزش دختران به احتمال قوی پرمفعت‌ترین سرمایه‌گذاری در کشورهای در حال توسعه است. آموزش بانوان به انجای مختلف به رشد اقتصادی یاری می‌رساند. تحقیقات آماری نشان می‌دهد که آموزش مادران باعث بهبود آموزش، تغذیه و بهداشت کودکان می‌شود. علاوه بر این، تحقیقات نشان داده‌اند که هرچه میزان تحصیل مادران بالاتر باشد تعداد فرزندان کمتر است و کیفیت زندگی این فرزندان بهتر خواهد بود (کاظمی پور، ۱۳۸۰). از سوی دیگر افزایش سرمایه انسانی بانوان از طریق آموزش عالی می‌تواند با افزایش سن ازدواج و سهم بانوان در نیروی کار جامعه، باعث کاهش باروری در خانواده‌ها شود. کلیه برآوردهای به دست آمده از الگوهای بررسی شده مؤید این مطلب است که لازمه دستیابی به رشد اقتصادی و ایجاد فرصت‌های بیشتر شغلی برای

- 1 Equality
- 2 Civil Rights
- 3 Ownership
- 4 Wage
- 5 Employment Opportunities
- 6 Family Relations
- 7 Health Care
- 8 Family planning

به مراکز فنی و حرفه‌ای نشان می‌دهد که پسران سهم بیشتری را در رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کار و دانش در مقطع دبیرستان به خود اختصاص می‌دهند، در صورتی که این امکان برای دختران ضعیف‌تر است. علاوه بر این، آمارها بیانگر این است که هنوز در رشته‌های فنی و مهندسی سهم دختران کمتر از سهم پسران است و در رشته‌هایی که معمولاً پسران کمتر طالب آنها هستند سهم دختران افزایش یافته است. ضمناً تعداد زیادی از پسران در مقطع دبیرستان وارد رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کار و دانش می‌شوند و به همین دلیل است که سهم دختران در رشته‌های نظری بیش از پسران و تعداد داوطلبین زن در کنکور نیز بیشتر است.^۱

به نظر می‌رسد که رابطه آموزش و تمایل به کار کردن بانوان به‌طور قاطع بستگی به امکانات و تسهیلات آموزشی و تربیت حرفه‌ای دارد که در اختیار بانوان و مردان گذاشته می‌شود، هرچند که دوگانگی از نظر فعالیت اقتصادی می‌تواند وجود همبستگی بین آموزش و میزان فعالیت بانوان را تبیین کند ولی تا انجام بررسی‌های دقیق و ژرفانگر باید آن را با قید احتیاط تلقی کرد. دیگر اینکه با فراهم آوردن برابری امکانات آموزشی و تربیت حرفه‌ای می‌توان انتظار داشت مشارکت بانوان در زندگی اقتصادی بیشتر شود و رابطه مثبت بین سطح آموزش و فعالیت‌های اقتصادی بانوان برقرار گردد، این تحولی است که در کشورهای صنعتی امروزه شاهد آن هستیم به‌طور کلی بررسی‌هایی که تاکنون انجام شده وجود همبستگی منطقی بین آموزش و درجه تحصیلات را ارائه کرده است (امین زاده، ۱۳۵۸). الگوی توسعه اجتماعی به گونه‌ای برجسته بر این حقیقت تأکید دارد که «توسعه پایدار» بدون مشارکت بانوان تحقق نخواهد یافت. سرمایه‌گذاری بیشتر روی بانوان و آموزش دختران یکی از عوامل توسعه به ویژه توسعه اقتصادی است.

بانوان، علاوه بر سرمایه‌های مادی، سرمایه‌گذاری بر روی منابع انسانی نیز می‌باشد. زیرا سرمایه‌گذاری در منابع انسانی، که عبارت است از آموزش و تربیت نیروی انسانی برای کسب مهارت‌های مختلف و پیشبرد امر تولید، با بالا بردن سطح مهارت و تخصص نیروی کار و کارآمد کردن و افزایش قابلیت‌های آن، موجب ارتقای کیفیت تولید و کارایی استفاده از سرمایه‌های مادی و به کارگیری بهینه آنها می‌شود (صادقی، ۱۳۸۳).

از طرف دیگر، یکی از پیش شرط‌های توسعه مشارکت بانوان دارای آموزش عالی، افزایش اثربخشی آنها است. دانشگاه‌ها می‌توانند از طریق تعامل با دولت و بنگاه‌ها نقش مؤثری در این زمینه داشته باشند. نیروی متخصص تربیت شده در آموزش عالی باید از اثربخشی بالایی برخوردار باشد، به طوری که متقاضیان کار این نیروچه در بخش دولتی و چه در بخش غیر دولتی - بر مبنای رفتار عقلانی مطمئن شوند که با افزایش تعداد معینی به نیروی کار متخصص، کمیت و کیفیت تولید خود را بهبود بخشیده و سود بیشتری می‌برند. به عبارت دیگر، شرایط به گونه‌ای باشد که ورود یک نفر نیروی انسانی متخصص به کار، در تابع تولید، موجب افزایش مقدار تولید شود (فراستخواه، ۱۳۸۳).

عوامل مؤثر بر افزایش گرایش بانوان به آموزش عالی

افزایش گرایش دختران به آموزش عالی از دیگر مواردی است که توجه برنامه‌ریزان را به خود جلب کرده است. مسایل مختلفی می‌تواند زمینه‌ساز این امر باشد که در اینجا تلاش می‌شود به مهم‌ترین آنها اشاره شود: در سال‌های اخیر نسبت به سه دهه قبل، سهم بانوان در بخش خدمات افزایش یافته است و لازمه کسب موقعیت شغلی بهتر در بخش خدمات، برخورداری از آموزش عالی می‌باشد. عامل دیگری که بر افزایش سهم دختران در آموزش عالی مؤثر است، نوع برنامه‌ریزی صورت گرفته در تعیین رشته‌ها در آموزش متوسطه است. آمارهای مربوط

۱. روزنامه کیهان، چهارشنبه ۳۰ آذر ۱۳۸۴ - سال شصت و چهارم، شماره ۱۸۴۱۱، تحول وضعیت زنان و مشکلات آنها.

تاریخچه تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی

انقلاب اسلامی ایران بسیاری از حوزه‌های فکری، سیاسی و فرهنگی را مرود چالش بنیادین قرار داد. این انقلاب در حوزه فرهنگ نیز بسیاری از معادلات را به هم ریخت. هدف فرهنگی انقلاب اسلامی شکوفا کردن استعداد‌های خدادادی مردم و تعالی سطح دانش و فرهنگ و ریشه کن کردن جهل و بی‌سوادی به مفهوم واقعی کلمه بوده و هست. در این راستا جامعه انقلابی، پس از پیروزی انقلاب اسلامی به نیاز نسل جوان برای راه یافتن به آموزش عالی پاسخ داد (جاسبی، ۱۳۷۰). فکر ایجاد یک دانشگاه جدید و مردمی با ماهیتی نو و هماهنگ با انقلاب و متناسب با نیازهای جامعه جوان و انقلابی ایران از همان ماههای اول پیروزی انقلاب، در جلسات و گردهمایی‌های مختلف گروهی از مسئولان و دانشگاهیان علاقه‌مند مطرح بود و روی آن بحث و مطالعه می‌شد.

حرقه اولیه این طرح ابتدا در ذهن حجیت الاسلام و المسلمین هاشمی رفسنجانی زده شد و موضوع در شورای مرکزی حزب جمهوری اسلامی با آقای دکتر جاسبی مطرح گردید. ایشان نیز که قبلاً روی این مسئله فکر کرده بود، بلافاصله از آن استقبال نمود و مقرر شد برای تهیه طرح اولیه آن با دانشگاهیان تبادل نظر کند، بدین ترتیب، این دو نفر هسته اولیه شروع کار را تشکیل دادند.

پس از اعلام موجودیت دانشگاه و مشخص شدن اعضای هیأت مؤسس، اساسنامه دانشگاه در جلسه مورخه ۱۳۶۱/۰۹/۱۱ هیأت مؤسس مطرح شد و از تصویب گذشت. به دنبال آن در تاریخ ۱۳۶۱/۱۱/۲۷ اساسنامه به ثبت رسید و بر اساس آن، دانشگاه شخصیت حقوقی یافت. این اساسنامه تا دی ماه ۱۳۶۴ به تنهایی مبنای کار و حرکت دانشگاه بود و در این تاریخ با توجه به آئین‌نامه تأسیس دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی غیر دولتی غیرانتفاعی مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی اساسنامه

جدیدی تهیه و پیشنهاد شد و در تاریخ ۱۳۶۶/۰۸/۱۲ به تصویب شورای انقلاب فرهنگی رسید (جاسبی، ۱۳۷۰).

اکثر کشورهای دنیا با مسائل و مشکلات اشتغال درگیرند ولی تعداد عوامل مشکل آفرین و ناشناخته بودن برخی از آنها در کشورهای جهان سوم موجب پیچیده‌تر شدن موضوع شده است. امروزه مدیریت کلان کشور به دنبال استفاده از روش‌های علمی برای شناخت و کنترل عوامل مشکل آفرین در زمینه اشتغال و تبدیل چالش‌ها به فرصت‌ها برای شتاب دادن به حرکت توسعه است. دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی عهده‌دار رسالت‌هایی چون تولید دانش، تربیت نیروی متخصص مورد نیاز جامعه، گسترش فناوری نوآوری و خلاقیت هستند و امروزه صاحب‌نظران معتقدند دستیابی به توسعه پایدار فقط در سایه به کارگیری دانش روز و فناوری پیشرفته حاصل می‌شود. بنابراین برای قرار گرفتن در جاده توسعه و جلوگیری از عقب ماندگی باید شرایطی را برای به کارگیری فناوری جدید و پذیرش مسئولیت‌های مختلف در سطح سازمان و جامعه پرورش دهند (طیبی، ۱۳۸۳).

زنان و توسعه

زن در جایگاه انسان، محور توسعه و از ارکان اساسی آن است و توسعه ایده‌آل توسعه‌ای است که موقعیت انسانی و طبیعی زن را لحاظ کرده و تفاوت‌های او را با مرد به فراموشی نسپارد و نقش‌های متناسب با ویژگی‌های او را در نظر بگیرد. در گزارش توسعه انسانی (۱۹۹۸) برای زنان شاخص GDI^۲ را در رابطه با مؤلفه‌های میانگین سواد، طول عمر متوسط افراد و درآمد مطرح کرد. ایران در سال مورد نظر از بین رتبه‌های بین ۱ تا ۱۶۳ رتبه ۹۲ را کسب کرده که نشان از توسعه انسانی متوسط دارد.

برای شناسایی دستاوردهای گذشته و امروز بین بانوان در جهان و توانمندی بانوان در زمینه‌های گوناگون سازمان ملل متحد سال‌های ۱۹۷۶ تا ۱۹۸۵ را دهه بانوان نامید. بهبود وضع تحصیلات، فرصت‌های اشتغال، مشارکت

۲. اداره کل اسناد و مدارک، (۱۳۷۹)، حدیث آفرینش روایتی از ایجاد، رشد و بالندگی دانشگاه آزاد اسلامی، مرکز انتشارات علمی دانشگاه آزاد اسلامی، چاپ اول.

اشاره کرد (مشایخ، ۱۳۸۱).
 استراتژی توسعه در مقیاس جهانی برای قرن بیست و یکم بدین شرح می‌باشد (کنفرانس ۱۹۹۸ در پاریس):
 کاهش فقر به نصف؛
 عرضه آموزش ابتدایی همگانی و سواد آموزی بزرگسالان؛
 بهبود نسبت دختران در برخورداری از آموزش؛
 کاهش مرگ و میر کودکان؛
 کاهش مرگ و میر نوزادان؛
 گسترش دستیابی به خدمات بهداشتی.
 همه این موارد در صورتی قابل دسترسی است که بانوان مورد توجه خاص قرار گیرند و تحت آموزش ویژه با برنامه‌ریزی منسجم قرار گیرند.

شاخص مشارکت زنان در توسعه

مشارکت بانوان در پست‌های نمایندگی مجلس (مشارکت در تصمیم‌گیری‌های سیاسی)
 مشارکت بانوان در پست‌های مدیریت عالی و فنی (مشارکت در تصمیم‌گیری اقتصادی)
 مشارکت زنان در مشاغل آزاد و مشارکت در درآمد حاصل از اشتغال (مشارکت در منابع اقتصادی).
 برای محاسبه متغیرهای یاد شده به ترتیب درصد بانوان به نسبت مردان در پست‌های نمایندگی مجلس، مدیریت عالی و فنی و مشاغل آزاد، نسبت جمعیت فعال بانوان به مردان و نسبت درآمد بانوان به مردان (خارج از بخش کشاورزی) و نسبت درآمد متوسط بانوان به مردان گردآوری و مقایسه می‌گردد. شکل شماره ۲ مشارکت بانوان را نشان می‌دهد.

سیاسی و رفاه اجتماعی مورد توجه قرار گرفت و این مسئله مطرح شد که بانوان از فرصت‌های اقتصادی و اجتماعی محروم بوده و یا اینکه در فرآیند توسعه به نحوی درگیر می‌شوند که از حقوق، آزادی و امکان دستیابی به منابع مورد نظر خود محروم می‌شوند. خط مشی‌های عمومی در این زمینه شامل رفاه، برابری، فقر زدایی، کارایی و توانمندسازی^۱ بوده است (الوانی، ۱۳۸۰).

تقسیم‌بندی کشورهای جهان از لحاظ توسعه انسانی

کشورهای توسعه یافته با شاخص توسعه‌ی انسانی بالاتر از ۰/۸۰۰

کشورهای در حال توسعه با شاخص توسعه‌ی انسانی بین ۰/۵۰۰-۰/۷۹۹

کشورهای کمتر توسعه یافته با شاخص توسعه انسانی کمتر از ۰/۵۰۰

در گزارش توسعه انسانی سال ۱۹۹۷ درباره فقر و فساد چنین استدلال شده است:

فساد در چهارچوب نهادهای دولتی به گسترش فقر می‌انجامد زیرا:

فساد باعث ثروتمندتر شدن ثروتمندان می‌شود. این گروه‌ها با پرداخت رشوه مانع از انجام امور به صورت طبیعی و دریافت مالیات‌ها می‌گردند.

فساد مانع از تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری‌های صحیح و سودمند در جهت فقرزدایی و باعث غنای بیشتر تشکیلات سودآور (غیر ضروری) می‌شود.

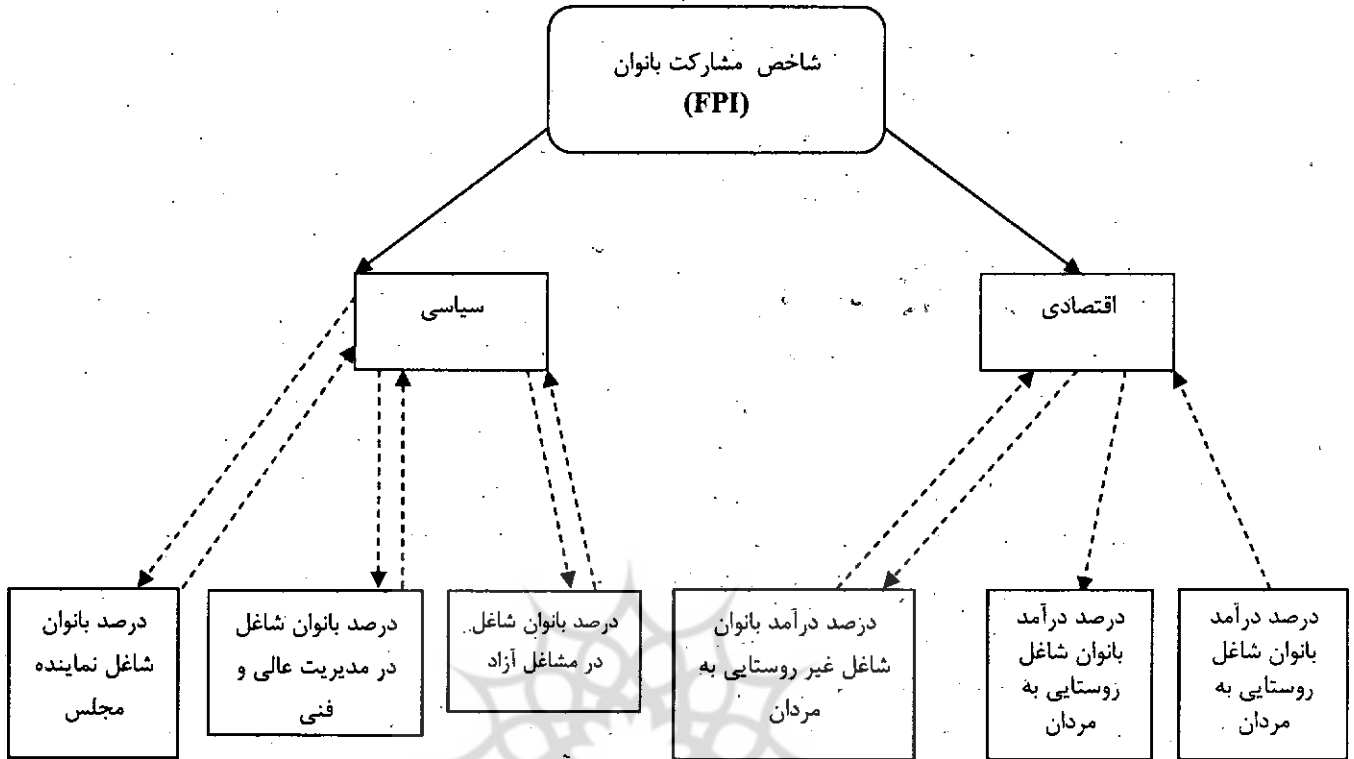
فساد به تضعیف نهادهای دولتی می‌انجامد و مانع از مبارزه صحیح و پایدار با فقر می‌گردد.

با توجه به ضرورت فقرزدایی و اهمیت یافتن ریشه‌های آن از جمله شاخص‌های دیگری که در ارتباط با توسعه انسانی در چند سال اخیر تدوین شده است می‌توان به شاخص‌های فقر انسانی^۲ (HPI) و مشارکت زنان^۳ (FPI)

1- Empowerment

2- Human Poverty Indicator

3- Femal Participation Indicator

شکل شماره ۱- شاخص مشارکت بانوان (UNPD,1997)

فرضیه‌های تحقیق

فرضیه اصلی تحقیق به این صورت قابل تبیین است: فعالیت‌های دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه روی رشد بانوان این شهرستان مؤثر بوده است.

با توجه به اینکه رشد بانوان را می‌توان به رشد فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی تقسیم نمود؛ بنابراین فرضیه اصلی تحقیق به سه فرضیه فرعی زیر قابل تقسیم است:

۱- فعالیت‌های دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه تأثیری معنی‌داری روی فرهنگ بانوان این شهرستان داشته است.

۲- فعالیت‌های دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه تأثیر معنی‌داری روی وضعیت اقتصادی بانوان این شهرستان داشته است.

۳- فعالیت‌های دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه روی رشد اجتماعی بانوان این شهرستان مؤثر بوده است.

جدول شماره ۲ وضعیت بانوان به تفکیک سه گروه مشارکت در مجلس، مشارکت در مدیریت مالی و فنی و مشارکت در خدمات مشاغل آزاد و نسبت درآمد زنان را نشان می‌دهد.

جدول شماره ۲- تصویر وضعیت شاخص مشارکت بانوان به

تفکیک سه گروه کشورها و ایران

(UNDP,1997,PP.172-174)

شاخصها	کشورهای پیشرفته صنعتی	کشورهای در حال توسعه	کشورهای ضعیف	ایران
درصد مشارکت در مجلس	۱۲/۶	۱۶/۴	۷/۲	۴/۰
درصد مشارکت در مدیریت مالی و فنی	۲۵/۳	۱۲/۷	۲/۵	۲/۵
درصد مشارکت در خدمات و مشاغل آزاد	۴۷/۲	۴۴/۳	۲۱/۱	۲۲/۶
نسبت زنان در درآمد	۴۰	۳۰	۳۰	۱۹
ارزش شاخص (FPI)	۰/۵۴۹	۰/۴۳۶	۰/۲۳۳	۰/۱۲۵۱

روش تحقیق

از بدو تأسیس (سال ۱۳۶۴) تا پایان سال ۱۳۸۶ بالغ بر ۳۱۰۹ نفر برآورد شده‌اند که از این میان تعداد ۳۸۰ نفر آنها بومی می‌باشند. در این تحقیق برای تعیین حجم نمونه از جامعه آماری مفروض (۳۸۰ نفر دانش آموخته‌ی بومی) از جدول «مورگان» استفاده شده و حجم نمونه آماری برابر ۱۹۱ به دست آمده است.

روش نمونه‌گیری و تحلیل داده‌ها

در تحقیق حاضر به علت اینکه دسترسی به کلیه‌ی فارغ‌التحصیلان بومی دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه امکان‌پذیر نبود و نیز حجم جامعه مورد مطالعه زیاد می‌باشد، سال‌های تحصیلی (از بدو تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه تا کنون) دانشگاه به دوره‌های مختلفی تقسیم‌بندی شد و از بین این سال‌ها نمونه‌هایی به طور تصادفی انتخاب شده‌اند.

در این پژوهش با استفاده از اطلاعات به دست آمده از پرسشنامه ابتدا با استفاده از تحلیل کمی از طریق آمار توصیفی، و به وسیله جدول و نمودارها، ارتباط متغیرها بررسی شده است و سپس در قسمت آزمون فرضیه‌ها، با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS، آزمون فرض با روش آزمون علامت صورت گرفته است. در این تحقیق از آزمون علامت برای تحلیل اطلاعات استفاده شده و دلیل آن ناپارامتری بودن داده‌ها است. لازم به ذکر است که با توجه به این که نمونه‌ی آماری این تحقیق زیاد است از تقریب Z استفاده گردیده است. برای نمونه‌های زیاد یعنی زمانی که np و nq هر دو بزرگتر از ۵ باشند، می‌توان به جای توزیع دوجمله‌ای از تقریب نرمال استفاده کرد. در این صورت آماره آزمون عبارت خواهد بود از:

$$Z = \frac{x - np}{\sqrt{np \cdot q}}, p = \frac{1}{2}$$

آزمون فرض‌های آماری

آزمون فرضیه اول

در اینجا فرضیه اول تحقیق مجدداً به صورت زیر تکرار می‌گردد:

"فعالیت‌های دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه روی

این مطالعه، در دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه انجام شده است. چون در این تحقیق به توصیف تأثیر دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه در امور اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی بانوان شهرستان فیروزکوه می‌پردازیم، این تحقیق می‌تواند از نوع توصیفی باشد. در این تحقیق با بررسی سوابق بانوان فارغ‌التحصیل و دانش آموخته بومی دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه و مقایسه آنها با سایر بانوان این شهرستان سعی بر این شد تا به بررسی تأثیر دانشگاه آزاد بر روی رشد اجتماعی و فرهنگی این قشر از جامعه و نیز تحولی که در وضعیت اقتصادی آنها گذاشته است، پرداخته شود. برای این منظور گروهی از بانوان دانش‌آموخته این واحد دانشگاهی انتخاب شدند و فرضیه‌های تحقیق بر روی آنها بررسی شد. برای این منظور پرسشنامه‌ای تهیه و روایی و پایایی آن توسط اساتید و صاحب‌نظران علوم رفتاری و انسانی به تأیید رسید. سپس پرسشنامه در بین نمونه آماری پخش شد و پس از جمع‌آوری توسط آزمون علامت نتایج بررسی و تجزیه و تحلیل گشت و پیشنهادات لازم ارائه شد.

جامعه آماری

جامعه آماری عبارت است از کلیه افراد، اعضاء، اشیاء یا پدیده‌هایی که محقق می‌خواهد به تحقیق در باره‌ی آنها بپردازد و یافته‌های تحقیق را به آنها تعمیم دهد. در این تحقیق نیز با توجه به موضوع جامعه آماری شامل کلیه‌ی دانش آموختگان زن دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه طی سال‌های ۱۳۶۴ الی ۱۳۸۶ می‌باشد که محقق در نظر دارد با بررسی فارغ‌التحصیلان دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه به بررسی نقش این واحد دانشگاهی بر رشد اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی آنها بپردازد.

نمونه آماری

با توجه به این نکته که هدف تحقیق تعیین تأثیر دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه بر رشد اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی آنها می‌باشد، با استفاده از این منطق که کل بانوان دانش آموخته‌ی دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه

حاصل، فرضیه اول تحقیق یعنی: «فعالیت‌های دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه روی رشد اجتماعی زنان این شهرستان مؤثر بوده است» پذیرفته می‌شود. ملاحظه می‌گردد چون مقدار $Z = 5.89$ می‌باشد، این فرضیه در سطح $\alpha = 0.01$ که در آن $Z_{0.01} = 2.33$ است هم پذیرفته می‌شود.

جدول ۴-۱: آزمون دو جمله‌ای (بینم) فرضیه اول

آزمون علامت	احتمال آزمون مشاهده شده	احتمال تعداد رده	گروه
(a) ≤ 42	0.29	56	گروه ۱ اقتصادی
> 42	0.71	128	گروه ۲
جمع	1.00	194	

a Based on Z Approximation.

آزمون فرضیه دوم

در اینجا فرضیه تحقیق مجدداً به صورت زیر تکرار می‌گردد:

" دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه تأثیری معنی داری روی فرهنگ بانوان شهرستان فیروزکوه داشته است "

فرضیه دوم دارای ۱۶ سؤال فرعی به شرح پیوست ۱ می‌باشد. در پرسشنامه‌ای که بین پاسخ‌دهندگان توزیع شد، آنها طبق مقیاس لیکرت، برای هر سؤال نمره‌ای منظور نمودند که برای تبدیل مقیاس رتبه‌ای به مقیاس فاصله‌ای اعداد بر اساس مقیاس ۵ قسمتی لیکرت به شرح فرضیه‌ی اول در نظر گرفته شده است. برای پایه‌گذاری فرض‌های صفر و یک آماری هر یک از پاسخ‌ها در نظر گرفته شده و نمرات مذکور برای آنها منظور گردیده و در نهایت جمع این نمرات محاسبه شده است. فرضیه تحقیق را این‌گونه می‌توان بیان نمود که چون میانگین اعداد مذکور ۳ است، چنانچه میانگین پاسخ‌ها بیش از $3 \times 16 = 48$ باشد، آنگاه می‌توان ادعای فرضیه تحقیق را پذیرفت. بنابراین، فرضیه صفر و فرضیه مقابل تحقیق، به صورت زیر پایه‌گذاری می‌شود:

فرضیه $H_0: \mu \leq 48$: نقیض ادعا

رشد اجتماعی بانوان این شهرستان مؤثر بوده است" فرضیه اول دارای ۱۴ سؤال می‌باشد. همان طور که قبلاً توضیح داده شد، تعداد نمونه آماری ۱۹۱ نفر است که این پرسشنامه بین ۲۰۰ نفر از دانش‌آموختگان زن بومی توزیع شد و تعداد ۱۹۴ پاسخ‌نامه جمع‌آوری گردید در پرسشنامه‌ای که بین پاسخ‌دهندگان توزیع شد، آنها طبق مقیاس لیکرت، برای هر سؤال نمره‌ای منظور نمودند. در این پرسشنامه برای تبدیل مقیاس رتبه‌ای به مقیاس فاصله‌ای، بر اساس مقیاس ۵ قسمتی لیکرت، اعداد زیر در نظر گرفته شده است:

خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم
۱	۲	۳	۴	۵

برای پایه‌گذاری فرض‌های صفر و یک آماری هر یک از پاسخ‌ها در نظر گرفته شده و نمرات مذکور برای آنها منظور گردیده و در نهایت جمع این نمرات محاسبه شده است. فرض تحقیق را این‌گونه می‌توان بیان نمود: چون میانگین اعداد مذکور ۳ است، چنانچه میانگین پاسخ‌ها بیش از $3 \times 16 = 48$ باشد، آنگاه می‌توان ادعای فرضیه تحقیق را پذیرفت. بنابراین، فرضیه صفر و فرضیه مقابل تحقیق، به صورت زیر پایه‌گذاری می‌شوند:

فرضیه $H_0: \mu \leq 48$: نقیض ادعا

فرضیه $H_1: \mu > 48$: ادعا

آماره آزمون

طبق نتایج به دست آمده و با توجه به تقریب Z چون گروه ۲ تعدادشان ۱۲۸ و گروه ۱ تعدادشان ۵۶ است، مقدار Z به صورت زیر به دست می‌آید:

$$Z = \frac{128 - 194 \times 0.5}{\sqrt{194 \times 0.5 \times 0.5}} = 5.89$$

مقدار بحرانی: داریم $n = 194$ و $\alpha = 0.05$. حال با توجه به این که مقدار $Z = 5.89$ از $Z_{0.05} = 1.645$ بیشتر است فرضیه‌ی صفر مردود است؛ بنابراین می‌توان گفت که فرضیه H_1 پذیرفته می‌شود. در نتیجه با توجه به نتایج

دهندگان توضیح شد، آنها طبق مقیاس لیکرت، برای هر سؤال نمره‌ای منظور نمودند. در این پرسشنامه برای تبدیل مقیاس رتبه‌ای به فاصله‌ای اعداد بر اساس مقیاس ۵ قسمتی لیکرت، به شرح فرضیه ی اول در نظر گرفته شده است. برای پایه‌گذاری فرض‌های صفر و یک آماری هر یک از پاسخ‌ها در نظر گرفته شده و نمرات مذکور برای آنها منظور گردیده و در نهایت جمع این نمرات محاسبه شده است. فرضیه تحقیق را این‌گونه می‌توان بیان نمود که چون میانگین اعداد مذکور ۳ است، چنانچه میانگین پاسخ‌ها بیش از $3 \times 13 = 39$ باشد، آنگاه می‌توان ادعای فرضیه تحقیق را پذیرفت. بنابراین، فرضیه صفر و فرضیه مقابل تحقیق، به صورت زیر پایه‌گذاری می‌شود:

فرضیه H_0 : $\mu \leq 39$: نقیض ادعا

فرضیه H_1 : $\mu > 39$: ادعا

آماره آزمون:

طبق نتایج به دست آمده و با توجه به تقریب Z چون گروه ۲ تعدادشان ۱۴۰ و گروه ۱ تعدادشان ۵۴ است، مقدار Z را به صورت زیر می‌توان داشت:

$$Z = \frac{140 - 194 \times 0.5}{\sqrt{194 \times 0.5 \times 0.5}} = 6.17$$

مقدار بحرانی: داریم $n = 194$ و $\alpha = 0.05$

حال با توجه به این که مقدار $Z = 6.17$ از $Z_{0.95} = 1.645$ بیشتر است فرضیه صفر مردود است؛ بنابراین می‌توان گفت که فرضیه H_0 رد و فرضیه H_1 پذیرفته می‌شود. در نتیجه با توجه به نتایج حاصل، فرضیه اول تحقیق یعنی: «دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه تأثیر معنی‌داری روی وضعیت اقتصادی بانوان شهرستان فیروزکوه داشته است» پذیرفته می‌شود. ملاحظه می‌گردد چون $Z = 6.17$ می‌باشد، این فرضیه در سطح $\alpha = 0.01$ که در آن $Z_{0.99} = 3$ است هم پذیرفته می‌شود.

فرضیه H_1 : $\mu > 48$: ادعا

آماره آزمون:

طبق نتایج به دست آمده و با توجه به تقریب Z چون گروه ۲ تعدادشان ۱۳۶ و گروه ۱ تعدادشان ۵۸ است، مقدار Z را به صورت زیر می‌توان داشت:

$$Z = \frac{136 - 194 \times 0.5}{\sqrt{194 \times 0.5 \times 0.5}} = 5.6$$

مقدار بحرانی: داریم $n = 194$ و $\alpha = 0.05$

حال با توجه به این که مقدار $Z = 5.6$ از $Z_{0.95} = 1.645$ بیشتر است فرضیه صفر مردود است؛ بنابراین می‌توان گفت که فرضیه H_0 رد و فرضیه H_1 پذیرفته می‌شود. در نتیجه با توجه به نتایج حاصل، فرضیه دوم تحقیق یعنی: «دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه تأثیری معنی‌داری روی فرهنگ بیانوان شهرستان فیروزکوه داشته است» پذیرفته می‌شود. ملاحظه می‌گردد چون مقدار $Z = 5.6$ می‌باشد، این فرضیه در سطح $\alpha = 0.01$ که در آن $Z_{0.99} = 3$ است هم پذیرفته می‌شود.

جدول ۴-۲: آزمون دوجمله‌ای (بینم) فرضیه دوم

آزمون علامت	احتمال آزمون مشاهده شده		احتمال مشاهده رده	
	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۳۰	۰/۷۰
(a)				
گروه ۱ اقتصادی		۵۸	۴۸	
			\leq	
گروه ۲		۱۳۶	> 48	
جمع		۱۹۴		

a Based on Z Approximation.

آزمون فرضیه سوم

در اینجا فرضیه تحقیق مجدداً به صورت زیر تکرار می‌گردد:

"دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه تأثیر معنی‌داری روی وضعیت اقتصادی بانوان شهرستان فیروزکوه داشته است."

فرضیه سوم این تحقیق دارای ۱۳ سؤال فرعی به شرح پیوست ۱ می‌باشد. در پرسشنامه‌ای که بین پاسخ

جدول ۴-۳: آزمون دوجمله‌ای (بینم) فرضیه سوم

آزمون علامت	احتمال آزمون مشاهده شده		تعداد رده
	احتمال	احتمال	
(a) ۰/۰۰۰ ۰/۵۰	۰/۲۸	۵۴	≤ ۳۹
	۰/۷۲	۱۴۰	> ۳۹
	۱/۰۰	۱۹۴	جمع

a Based on Z Approximation.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در این تحقیق با انجام آزمون فرضیه‌های آن و تحلیل اطلاعات که توسط پرسشنامه گردآوری شده، نتایج زیر به دست آمده‌اند:

۱- دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه روی رشد اجتماعی بانوان شهرستان فیروزکوه مؤثر بوده است؛ که این رشد با توجه به تأثیراتی که تحصیل در این دانشگاه، در بالا بردن مهارت روابط عمومی و نیز بزخوردهای اجتماعی با سایر افراد جامعه و نیز در محیط خانوادگی دانش‌آموختگان داشته قابل لمس است.

۲- دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه تأثیری معنی‌داری روی فرهنگ بانوان شهرستان فیروزکوه داشته است؛ این رشد فرهنگی را نیز می‌توان نتیجه‌ی آمیزش فرهنگ بومی با سایر فرهنگ‌ها و خرده فرهنگ‌های موجود در جامعه که محیط دانشگاه آزاد برای تبادل آنها فراهم نموده دانست، و بانوان فارغ‌التحصیل این دانشگاه با رابطه‌ای که با سایر دانشجویان غیر بومی در این دانشگاه (دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه) برقرار نمودند سعی در الگوبرداری فرهنگ‌ها و رسوم و آداب و اعتقادات ناب سایر فرهنگ‌ها نمودند و سعی بر کم رنگ نمودن برخی فرهنگ‌های بومی غلط که مانع رشد آنها می‌شد کردند.

۳- دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه تأثیر معنی‌داری روی وضعیت اقتصادی بانوان شهرستان فیروزکوه داشته است؛ که مسلماً با تحصیلات عالی تمامی دانش‌آموختگان می‌توانند از فرصت بهتری برای ورود به بازار کار برخوردار گردند، که این نیز با خود کیفیت بهتر زندگی و آسایش خود و خانواده‌ی دانش‌آموختگان را در پی خواهد داشت.

در خاتمه می‌توان بیان نمود که تمامی فرضیه‌های فرعی تحقیق توسط آزمون به عمل آمده مورد تأیید قرار گرفت. با مطالعه‌ای که در این تحقیق به عمل آمد به این نتیجه رسیدیم که دانشگاه آزاد اسلامی به عنوان یک نهاد آموزشی نقش مؤثری در رشد فرهنگی و اقتصادی و اجتماعی بانوان که قشر عظیمی از جامعه‌ی ما را تشکیل می‌دهند ایفا نموده و نتایج این تحقیق نشان دهنده‌ی این مطلب است که با سرمایه‌گذاری‌ای که در این مؤسسه آموزش عالی انجام شده است، این سرمایه‌گذاری بی‌اثر نبوده و توانسته است، رسالت خود را علاوه‌بر بالا بردن سطح علمی جامعه (که در این تحقیق مطالعه بر روی بانوان و به صورت موردی بانوان فارغ‌التحصیل شهرستان فیروزکوه انجام شده است) در سایر زمینه‌ها اعم از اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی نیز ایفا نماید.

بررسی تأثیرات آموزش و آموزش عالی در سطوح مختلف فردی، خانوادگی و اجتماعی روی بانوان شهرستان فیروزکوه نشان از بهبود موقعیت آنها در زندگی فردی و اجتماعی دارد. حضور بانوان در دانشگاه‌ها و مراکز مختلف آموزشی به آنها فرصت داده تا بخشی از مهارت‌های زندگی را فرا گیرند و از همه مهم‌تر تجربه حضور در عرصه‌های عملی نهادهای اجتماعی مدرن را به دست آورند. حال با توجه به نتایج حاصل از تحقیق پیشنهادهای زیر را می‌توان ارائه نمود:

۱. با توجه به اینکه فعالیت‌های دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه روی رشد فرهنگی بانوان این شهرستان تأثیرگذار بوده است، لذا پیشنهاد می‌گردد که فعالیت‌های این واحد دانشگاهی در جهت افزایش ظرفیت برای رشته‌های مرتبط با بانوان افزایش یابد.

۲. به کارگیری بیشتر دانش‌آموختگان زن دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه در فعالیت‌های فرهنگی مرتبط پیشنهاد دوم است.

۳. گسترش رشته‌های جدید در زمینه‌های فرهنگی و مرتبط با طبیعت بانوان می‌تواند پیشنهاد دیگر باشد.

۴. نظر به اینکه فعالیت‌های دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه توانسته است روی رشد اقتصادی بانوان تأثیرگذار باشد، در نتیجه توانسته روی استقلال بانوان تأثیرگذار

برای نظارت بر تحقق هدفهای مربوط به تساوی زنان و مردان.

۵. اصلاح نظام گزینش دانشجو در جهت رفع هرگونه تبعیض و محدودیت، به گونه‌ای که علی‌رغم وجود برخی نگرش‌های صرفاً اقتصادی مبنی بر محدودسازی ورود بانوان به بعضی رشته‌ها، هرگونه محدودیتی از رشته‌های مختلف تحصیلی برداشته شده است.

۶. برنامه‌ریزی آموزشی و توسعه رشته‌های مرتبط با فعالیت، روحیه و مسئولیت‌های محوله به بانوان (مانند مدیریت و اقتصاد خانواده).

۷. گسترش دوره‌های نیمه حضوری، از راه دور و آزاد جهت تسهیل در پذیرش بانوان خانه‌دار و شاغل در دانشگاه.

۸. گسترش دوره‌های علمی - کاربردی مرتبط با بانوان.

۹. تأکید بر جذب بانوان در مسئولیت‌های آموزشی و پژوهشی علاوه بر امور اداری و دفتری.

۱۰. حمایت و تشویق کارآفرینان دارای تحصیلات عالی: کارآفرینان جوان دارای تحصیلات عالی (به ویژه بانوان) معمولاً در تهیه وثیقه‌های بانکی دچار مشکل هستند و حمایت دولت از طریق تهیه وثیقه می‌تواند به اشتغال بیشتر فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها کمک کند. علاوه بر این دولت می‌تواند از طریق زیر به حمایت بانوان نوآور دانشگاهی بپردازد:

الف) پرداخت بخشی از سود تسهیلات اعطایی

ب) اعطای معافیت مالیاتی و بیمه‌ای سرمایه‌گذاری

ج) پرداخت معافیت‌های بیمه‌ای و مالیاتی در خصوص استخدام نیروی کار

د) اولویت قائل شدن برای فارغ‌التحصیلان در پرداخت تسهیلات اعطایی ارزان قیمت.

۱۱. بسترسازی در خصوص حضور بانوان دارای تحصیلات عالی در فعالیت‌های بخش خصوصی: برخی از فعالیت‌های اقتصادی بخش خصوصی در بخش غیررسمی صورت می‌پذیرد که نظارتی بر آن صورت نمی‌گیرد. اگر این فعالیت‌ها تحت نظارت مقامات دولتی انجام شود، زمینه حضور بانوان دانشگاهی در این فعالیت‌ها بیشتر

باشد و در درازمدت می‌تواند به استحکام خانواده کمک کند. لذا پیشنهاد می‌گردد این فعالیت‌ها توسعه یابد.

۵. گسترش رشته‌های جدید در زمینه‌های اقتصادی و مرتبط با طبیعت بانوان می‌تواند پیشنهاد دیگر باشد.

۶. به کارگیری بیشتر دانش آموختگان زن دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه در فعالیت‌های اقتصادی مرتبط پیشنهاد قابل توجه دیگر است.

۷. با توجه به اینکه فعالیت‌های دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه روی رشد اجتماعی بانوان این شهرستان تأثیرگذار بوده است، و این رشد می‌تواند در تربیت فرزندان آنها مؤثر باشد، لذا پیشنهاد می‌گردد که این واحد دانشگاهی در جهت افزایش فعالیت‌های اجتماعی برای دانشجویان زن دانشگاه اقدامات مؤثر انجام دهد.

۸. به کارگیری بیشتر دانش آموختگان زن دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه در فعالیت‌های اجتماعی مرتبط پیشنهاد دیگر است.

سایر پیشنهادات

راه‌کارهای ذیل جهت ایجاد بسترهای مناسب ایجاد کارآفرینی و اشتغال زنان دارای تحصیلات آموزش عالی، بخصوص در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی پیشنهاد می‌گردند:

۱. سوق دادن علایق دختران در مقاطع قبل از دانشگاه به تحصیل به رشته‌هایی که بیشتر مورد نیاز جامعه است، مانند رشته‌های ریاضی - فیزیک، هنر و فنی - حرفه‌ای.

۲. عدم تناسب مسئولیت‌هایی که جامعه بر دوش بانوان گذاشته با ساختار غیر منعطف نظام آموزشی کشور موجب آن شده است که میزان حضور بانوان جهت تحصیل در مقاطع عالی و تحصیلات تکمیلی کمتر و کمتر شود. لذا پیشنهاد می‌شود ساختار آموزشی نیمه‌وقت و یا مکاتبه‌ای برای بانوانی که علاوه بر تحصیل، مسئولیت خانوادگی را هم بر عهده گرفته‌اند توسعه یافته و ترویج شود.

۳. سهمیه‌هایی برابر با آنچه که برای مردان در نظر گرفته شده است به بانوان اختصاص یابد.

۴. تشکیل کمیته‌های عالی در نهادهای آموزش عالی

خواهد شد.
۱۲. بازنگری در قانون کار به منظور تشویق کارفرمایان به استخدام بانوان دارای تحصیلات عالی: در قانون کار برخی از هزینه‌ها در خصوص استخدام نیروی کار زن بر عهده کارفرما گذاشته شده است که با فعالیت اقتصادی و تولید ارتباطی ندارد. اگر این نوع هزینه‌ها را دولت بر عهده بگیرد، انگیزه کارفرمایان در استخدام بانوان بیشتر خواهد بود و بازنگری در قانون کار در این زمینه‌ها تأثیر بیشتری بر اشتغال بانوان دارای تحصیلات عالی خواهد گذاشت.

تحقیقات آتی

با توجه به محدودیت‌های تحقیق و نتایج حاصل از آن، تحقیقات زیر را به عنوان تحقیقات آتی می‌توان ارائه نمود:
۱. انجام تحقیقات مشابه در سایر واحدهای دانشگاهی به صورت انفرادی و همچنین به صورت منطقه‌ای و کل دانشگاه آزاد اسلامی.

۲. بررسی تأثیرات مثبت و منفی ازدواج روی توسعه‌ی آموزش عالی برای بانوان.

۳. بررسی تأثیر فقر فرهنگی و مادی به طور مجزا روی ورود بانوان به دانشگاه‌ها.

۴. بررسی و تعیین رشته‌های تحصیلی مرتبط با ویژگی‌های مرتبط با بانوان جامعه‌ی ایران و جوامع اسلامی، به منظور برنامه‌ریزی برای توسعه‌ی این رشته‌ها.

منابع و مآخذ:

۱- آذر، عادل؛ آمار و کاربرد آن در مدیریت، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۸۶.

۲- ایمانی مصطفی و مردیها مرتضی (۱۳۸۱)، بررسی پیامدهای افزایش زنان دانشجو، وزارت علوم تحقیقات و فناوری، دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی فرهنگی و اجتماعی، ص ۲۸.

۳- الوانی، سید مهدی (۱۳۸۰)، نقش زنان در توسعه، تدبیر؛ شماره ۱۲.

۴- امین‌زاده، فرخ (۱۳۵۸)، جمعیت‌شناسی کار، جلد دوم، انتشارات دانشکده ملی ایران؛ شماره ۱۸۱.

۵- جاسبی، عبدالله (۱۳۷۰)، روند شکل‌گیری دانشگاه آزاد اسلامی، مرکز انتشارات علمی دانشگاه آزاد اسلامی، چاپ اول.

۶- ریاضی عبدالمهدی (۱۳۷۶)، مجموعه مقالات نخستین سمینار آموزش عالی در ایران جلد اول. ۳۲- دانشگاه علامه طباطبایی با همکاری وزارت فرهنگ و آموزش عالی، ص ۹۲-۹۴.

۷- صادقی، مسعود و عماد زاده مصطفی (۱۳۸۳)، تحلیلی بر عوامل اقتصادی مؤثر در اشتغال زنان، فصلنامه پژوهش زنان، دوره ۲، شماره ۱، ص ۲۰.

۸- طیبی، احمد (۱۳۸۳)، موانع اشتغال پایدار و راهکارهای آن، پژوهشنامه اقتصادی، ص ۱۲ و ۱۳.

۹- فراستخواه مقصود (۱۳۸۳)، زنان، آموزش عالی و بازار کار، فصلنامه پژوهش زنان، دوره ۲، شماره ۱.

۱۰- کار، مهرانگیز (۱۳۷۳)، زنان در بازار کار ایران، انتشارات روشنگران، ص ۱۰۰.

۱۱- مشایخ، فریده (۱۳۸۱)، دیدگاه‌های نو در برنامه‌ریزی آموزشی، انتشارات سمت.

۱۲- موحدی محمد مهدی، معتمدی مجید و موحدی مسعود (۱۳۸۸)، بررسی پیامدهای تاسیس دانشگاه آزاد اسلامی در امور فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی، مطالعه موردی بانوان شهرستان فیروزکوه، طرح تحقیقاتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه.

۱۳- وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، سازمان سنجش آموزش کشور (۱۳۸۲)، طرح توسعه کارآفرینی در دانشگاه‌های کشور.

14- OECD (Organization For Economic Co-operation and Development) (2002) Labor Force Statistics, ۲۰۰۱-۱۹۸۱ Paris.

15- United Nation, United Nation Economic and Social Commission for Asia and Pacific (1997) Employment for Women : Gender Issues in Employment Policy, Social Development Newsletter 36.